

RÖVID KÖZLEMÉNY

BURGONYABOGÁR TERMÉSZETES ELLENSÉGE? – EGY MAJD 150 ÉVES TÉVEDÉS

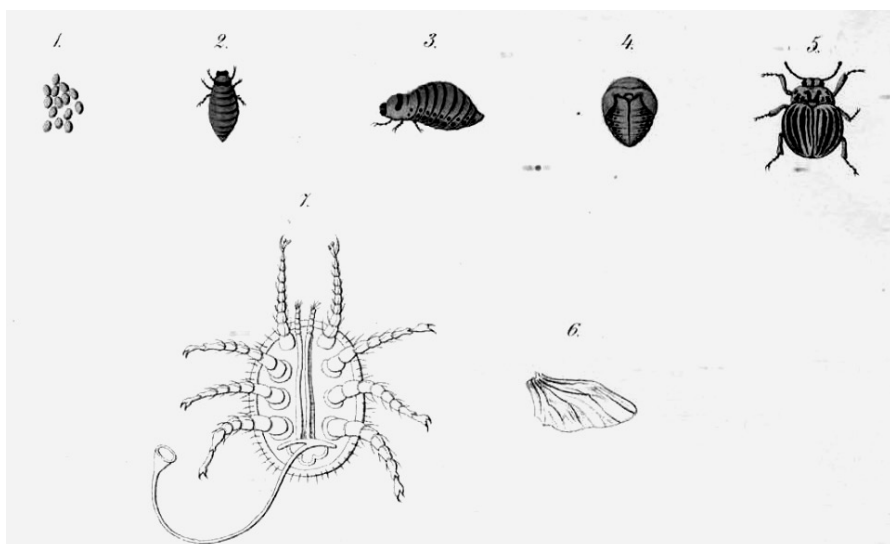
Kontschán Jenő^{1, 2}

¹HUN-REN Agrártudományi Kutatóközpont,
Növényvédelmi Intézet

²SZE Albert Kázmér Mosonmagyaróvári Kar,
Növénytudományi Tanszék

A burgonyabogarat [*Leptinotarsa decemlineata* (Say, 1824)] valószínűleg nem csak a növényvédelemben dolgozóknak nem kell bemutatni, de feltételezhetően nem sok olyan ember létezik hazánkban, aki sose hallott volna az észak-amerikai eredetű, jellegzetes kinézetű kártevőnkéről. A története jól ismert. Eredeti élőhelye az Amerikai Egyesült Államok és Mexikó határán terül el, ahol különböző vad *Solanum*-fajokon fordul el. Az 1820-as években már Colorado államban is előkerül és az 1850-es évek végén, mint burgonyakártevőt jelzik nem csak Colorado, hanem Nebraska államból is. Az 1870-es évekre érte el az USA keleti partvidékét és még ebben az évtizedben átkerült Európába. Hazai története, 1947-ben kezdődik, amikor Mosonmagyaróvártól nem messze, Héderváron megtalálják. A többi, ahogy mondani szokták, már történelem. Azonban itt meg kell egy kicsit állnunk. Még a XIX. század végén, 1877-ben a Kolozsvári Orvos- és Természettudományi Társulat Értesítőjében, az 1877. október 13-án tartott ötödik természettudományi estélyről szóló beszámolóban Parádi Kálmán előadásában részletes beszámolót tart a burgonyabogár európai megjelenéséről. Beszámol arról, hogy 1877. június 25-én, a Rajna melletti Mülheim város 5 hektáros területén komoly károkat okozott az akkor

még „Colorádóbogár”-nak nevezett kártevő. Részletesen bemutatja a faj morfológiáját, beszámol az életmódjáról és tápnövényeiről is. Azonban Riley professzorra hivatkozva, említést tesz arról, hogy a burgonyabogarak között egy járvány alakult ki, amelynek okozója egy „kisded élősdű atka”. Ez az atka, az *Uropoda americana* néven említett korongatka, amely Ohio- és New York államokban szállt szembe a burgonyabogárral. A korongatkák (Acari: Uropodina) jelenleg egy kb. 2000 fajjal rendelkező alrend, amelynek tagjai főleg a talajban élnek, de megtalálhatóak, növényeken, rovarokon és gerinceseken is. Egyes fajok speciális fejlődési stádiummal rendelkeznek, az úgynevezett vándornimfával, amely egy jellegzetes másodlagos nimfa stádium (deutonympha). Ebben a stádiumban egy hosszú anális nyél található az állaton, amelynek egyik vége az atka anális nyílásához rögzül, míg a másik vége az őt hordozó gazda állathoz. Első ránézésre apró, hosszúnyeles korongoknak néznek ki, amelyek főleg különböző bogarakon láthatóak. Ezek a vándornimfák utazásra használják a gazdaállatot. A hosszú anális nyél miatt, távol vannak a gazdától, bennük kárt nem tudnak okozni. A fő céljuk úgyis az, hogy az egyik élőhelyről a másikra szállíttassák magukat, a bővebb táplálékforrás reményében. Ennek a jelenségnek ismert neve a zoochoria, vagy másképpen forézis. Parádi Kálmán előadásának lejegyzett szövegéhez Högyes Endre titkár úr egy ábrát is közzé tesz, amelyen rajta vannak a burgonyabogár fejlődési alakjai és az atka is (1. ábra). Jól látható az ábrán, hogy egy másodlagos nimfa stádiumú korongatkáról van szó, amelyen jól megfigyelhető az anális nyél, amellyel a gazdára rögzült. De ez sajnos azt is jelenti, hogy ez az atka nem tudott kárt tenni a burgonyabogárban. Az Ohio- és New York államokban a burgonyabogár populációkban való kártételért nem ez az atka volt a felelős.

1. ábra. Az eredeti illusztráció a burgonyabogárról és az atkáról az 1877-es közleményben

Persze más gond is van, az *Uropoda americana* fajnak hiányzik a leírása, az elkészült illusztrációk pontossága nem megfelelő, így ennek a fajnak mára a faji léte is kérdéses. De az biztos, hogy kárt nem tesz a burgonya-

bogár populációkban, így biológiai védekezésre sem használható. Arra viszont jó lehet ez a kis történet, hogy lássuk, hogy a burgonyabogár okozta problémákra hazánkban már az 1870-es években felhívták a figyelmet.

NÖVÉNYVÉDELEM FOLYÓIRAT MEGRENDELÉS

Megrendelés hosszabbítása a 2025. évre

Előfizetési díj a 2025. évre: 15 000 Ft/év. Példányonkénti ár: 1500 Ft

A Növényorvosi Kamara és a Magyar Növényvédelmi Társaság tagjainak: **13 500 Ft/év**

Diákoknak kedvezményesen 10 500 Ft/év!

Megrendelem a Növényvédelem folyóiratot példányban.

Kamara tag vagyok ☐, regisztrációs számom: MNT tag vagyok ☐

Diák vagyok ☐, diákigazolvány számom:

Az előfizetési díjat a Környezetbarát Növényvédelemért Alapítvány

K&H 10400054-00502306-00000000 számlájára a megrendelést követően befizetem ☐

Az előfizetési díjhoz előre kérek számlát, amelyet 8 napon belül kiegyenlítek ☐

Az előfizetési díjhoz csekket kérek ☐

NYOMTATOTT BETŰVEL KÉRJÜK KITÖLTENI!

Megrendelő adószáma:

Kézbesítés helye

Neve:

Név:

Számlázási cím: ☐ ☐ ☐ ☐

Cím: ☐ ☐ ☐ ☐

Ügyintéző neve:

Telefon:

E-mail:

Dátum:

Aláírás:

A Környezetbarát Növényvédelemért Alapítvány

Postai cím: 1114 Budapest Pf. 112. e-mail: balazs.klara@atk.hun-ren.hu